

dr. KÁDÁR DÁNIEL ANTAL C. M. VIND papi munkássága

Dés 1916. február 5 – 1988. augusztus. 14 Budapest

Ani város címzetes apátja, örmény katolikus lelkész, főegyházmegyei tanácsos, budapesti VILÁGOSÍTÓ SZENT GERGELY személyi plébánia segédlelkésze 1944-46 közt, majd plébánosa 1988-ig. Az Orlay utca 6. szám ingatlan neki köszönhetően lesz az örménykatolikus lelkészség 1957 alsó színt, és 1970-től a teljes épület állandó helyszíne. 1975-ben felszentelik a **Fogyó kiváltó Boldogasszony** kápolnát. Ebben a házban található az általa létrehozott Örmény Múzeum is.

Előzmények 1689-ben Lemberben az erdélyi örmények leteszik a katolikus hitvallást, majd ezt 1690-ben Erdélyben megerősítik, létrejön a Katolikus Egyházzal az egység. Róma által kinevezett első (és utolsó) örmény katolikus püspök Verzár Oxendius 1690-1715 idején napjainkig fennálló 4 örmény katolikus egyházközség alakult: Csíkszépvíz (hivatalosan ma már nincs örmény katolikus), Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós, Szamosújvár. Később Újvidék ami mára megszűnt. Rövid ideig Nagyváradon is működött örmény katolikus pap: „... *Szent Brigitta-templomot 1752-ben Forgách Pál püspök renováltatta, majd az 1760-as években az örmény katolikusoknak engedte át. Az örmény pap halála után, 1776-tól üresen állt, mígnem Kollonitz László püspök 1786-ban a rutén görögkatolikusoknak adta át*” (Péter I. Zoltán: Az egykori Szent Brigitta templom)

A püspök 1715-ös halála után az örmények nem tudtak megegyezni az új püspök személyében, ezért Mária Terézia idején az erdélyi örmény katolikusok mivel területileg is ott éltek a gyulafehérvári római katolikus püspök fennhatósága alá kerültek. Új plébániák nem jöttek létre, bár Magyarország egész területére átköltöztek a közben örményből magyarörményekké váltak, így a többség római katolikus, görögkatolikus, vagy protestáns felekezeti lett. Kivétel Újvidék, amit a török elnyomás alól elmenekült örmények kérésére a mechtaristák láttak el.

A budapesti lelkészség: 1920 után sok erdélyi magyarörmény katolikus Bp.-en és környékén telepedett le. Önálló saját örménykatolikus egyházközséget szeretnének, ezért először a velencei mechtaristák segítségét kérik, akik segítségével 1922-ben a magyarországi közösség megszervezte a budapesti Örmény Katolikus Egyházközséget, amelybe rövid időn belül 290 család kérte felvételét. Anyakönyvezés 1923-tól van. a Keleti Egyházak Kongregációja 1926 májusában visszarendelte Velencébe a missziót (*a velencei mechtaristák nem tudtak értekezni a magyarörményekkel*). Mivel az erdélyiek ragaszkodtak továbbra is egy önálló lelkészséghez, ezért Serédi Jusztinián hercegprímás 1931. január 26-án kelt rendeletével állította fel a budapesti örmény katolikus egyházközséget, amelynek tagjai többé jogilag nem tartoztak a latin vagy a görög rítusú közösséghez, és önkéntes átlépésüket követően adót sem voltak kötelesek fizetni nekik. Ennek igazolására a budapesti érseki helynök feljogosította az egyházközséget, hogy tagjainak nyomtatott tagsági igazolványt adjon ki. 1934-ben a rend másik ágához tartozó bécsi mechtaristák vették át a magyarországi örmény katolikusok lelkigondozását az esztergomi érsek joghatósága alatt. 1936-ban az erdélyi származású Pungutz Antal alapította meg a mai napig működő **Világosító Szent Gergely** lelkészséget. A lelkész a kezdeti nehézségekként élte meg, hogy 1935-ben még csak 54 adófizető család tartozott az egyházközséghez, de 1936-ra 130-ra nőtt a szám. Szükségessé vált egy egyházközségi szabályzat, ami minden örmény származású katolikust érintett. 1937-ben jelent meg. Ebből kitűnik, hogy örmény katolikus pap hiányában más szertartású katolikus pap által történt,

Az a körülmény, hogy az örmény származású egyének, — esetleg több felmenőjének is, — megkeresztelése a születési vagy lakóhelyen örmény szertartású lelkész hiányában nem az örmény, hanem a latin, vagy görög szertartású lelkész által történt, azaz illetőnek az örmény szertartáshoz való tartozóságát nem változtatta meg, nem szüntette meg.

A fenti körülmények között a latin, vagy görög szertartás szerint keresztelt örmény származásúakra nézve ez az

ideiglenes és szükségbeli állapot Budapesten az örmény katolikus egyház megalakulásával megszűnt.

A nem örmény származású feleség az örmény származású férj szertartását követheti s így az örmény egyházközség tagja lehet, amennyiben erre vonatkozó szándékát írásban bejelenti.

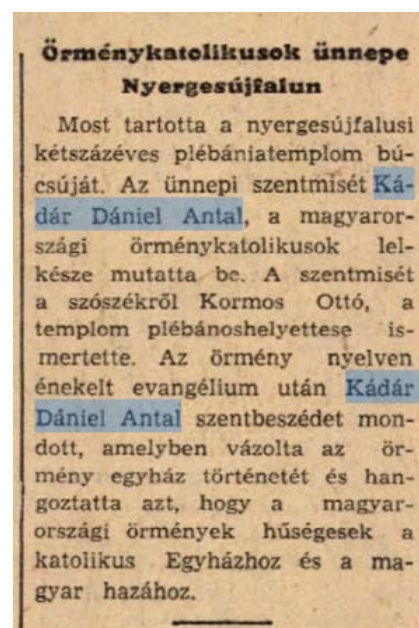
4. §.

Az egyházközség belkormányzati, illetve ügykezelési nyelve a magyar.

nem változtatta meg örmény rítushoz tartozását. Az ügyintézés nyelve a magyar, a hívek többsége is már csak ezt a nyelvet beszélte.

Észak-Erdély visszakerülése Magyarországhoz új helyzetet hozott, és az örmény katolikusok kérvényeztek: „Ő szentsége ... 1939. év július havában a magyar földből, a csiki magyar örménységéből Lengyel Zoltánt nevezte ki és iktatta be apostoli kormányzónak...a trianoni megalázó béklyók ... 1940. augusztus 30-iki döntésével, Erdélyről részben lehullottak, és ez a döntés- ... az egyházak és egyházfők sorsát is ideiglenesen szabályozza.” „A Magyarországon élő örmény szertartású katolikusok nevében az ország területén működő örmény szertartású katolikus egyházközségek vezetői a legmélyebb tisztelettel kéri Nagyméltóságodat, hogy Lengyel Zoltán apostoli kormányzónak a hazai területekre vonatkozó jogállásának megerősítéséhez, és joghatóságának a Magyarország területén élő összes örmény szertartású katolikus hívőkre való kiterjesztéséhez...” aláírták a szamosújvári, gyergyószentmiklósi, csikszépvízi, és budapesti egyházközségek plébánosai és egyháztanácsaiknak vezetősége (Az örmény szert. Róm. katolikus egyházközségek emlékirata az Örmény Katolikus Apostoli Kormányzóság helyzetének tárgyában Budapest 1941 márc. 10; Kripinger-nyomda B). Az egységes Kárpát-medencei örmény katolikus vezetésre a remény hamar szétoszlott, 1945 után Észak-Erdély újból Romániához kerül, és mindkét országban ahol nagyobb számban még örménykatolikusok élnek a kommunisták kerülnek hatalomra. Bp-i örmény katolikusokhoz ebben az időszakban érkezik Kádár Dániel Antal magyarörmény mechtarsita pap Bécsből.

Élete 1916-ban Désen született, majd Szamosújváron örménykatolikus szertartás szerint keresztelték és bérmálták. Filozófiai és teológiai tanulmányait 1936-ban már mechtarista szerzetesként kezdte meg a bécsi rendházban, ugyanitt 1940. február 11-én szentelték pappá. 1944-ben Budapestre kerül. Beválasztják a Szent István Társulat rendes tagjai közé. (Katolikus Szemle 58. (1944) 4. szám / Szemlék / Bírálókat). Pungutz Vrtánesznek, a budapesti lelkészség vezetőjének káplánja lett, az ő halála után vette át tőle a lelkészséget. A második világháború után feljelentették, meghurcolták. A Zenta utcai laktanya pincéjében töltött el nem kevés időt. 1948-1949 tanévben örmény nyelvtanár a Pázmány Péter Tudományegyetemen. 1953-ban Nyergesújfalu plébániatemplomában Bp.-től 65 km-re volt az ünnepi szónok, ahol örmény nyelven is elénekelt az evangéliumot, és bemutatta az örménykatolikus egyházat, és az örmények hűségét Magyarországhoz. (Új ember 1953 okt. 23.) 1960-ban teológiai doktorátust szerzett. 1960. szeptember 11-től 1961. október 18-ig segédmunkásként dolgozhatott csupán, az István Kórházban mint kertész, majd beteghordó. Ekkor kapta a sérvét, amelyet csak hosszas kezeléssel lehetett helyrehozni. 1961–1964. július 16. között a belvárosi Közétkeztetési Vállalatnál dolgozott, az Óbudai Rádiótechnikai Gyar konyháján. Amíg erre kényszerült, dr. Halász György belvárosi plébános intézte az örmény lelkészség hivatalos ügyeit. Később Petul Márton örmény világi pap, a Markó utcai börtön

Hazatérésem után, szóbelileg már köszönetet mondtam és elme-nyeimről beszámoltam. Most írásba is foglalom. Elutazásom előtt szavamat adtam, hogy hazánkat el nem hagyom, vissza térek, és kint mint Magyarállampolgár járok el. Csupán örmény vonatkozású dolgokat tanulmányozni volt szándékom.

lelkésze vette át az örmények lelki gondozását. Mivel Petul Márton súlyos szívbetegsége miatt nyugdíjazását kérte - később, a székesfehérvári papi otthonban halt meg -, Kádár Dániel ismét megkapta az engedélyt arra, hogy lelkészként dolgozhasson. Többszörösen megfigyelt személyként 1966-ban és 1972-ben mégis engedélyt kapott külföldre utazásához, amiről fent maradtak az AEH hivatalnak írt beszámolóit.

Az 1966-os beszámolóban megemlíti, hogy a velencei rendházban, gyógyulás miatt időzött. (Kint maradhatott volna, de szolgálatát itt látta)

Sok szépet láttam és tapasztaltam, de haza kíváncsítottam, hogy továbbra is a hazánkban az Örményeket szolgáljam.

Mégegyszer köszönetet mondok
Budapest, 1966. szeptember hó

1972 Örményországba is eljutott. Sikerült meghívnia onnan is vendéget az Orlay felavatására.

Alulírott Kádár Dániel örmény katolikus lelkész, készséggel eleget téve Főosztályvezető Úr kérésének, az alábbiakban számolok be 1972. okt. 25. és nov. 16. között Szovjet-Örményországban tett utazásomról.

Örményekkel, hogy testvérek vagyunk. A békét kívánjuk, egyszersmindkorra elég volt a gonoszsgból és kegyetlenkedésekből! Az örmény katolikus lelkészség kápolnájának és kulturális célokat szolgáló házának felavatására sokan el akarnak jönni Budapestre, köztük művészek, államférfiak, hogy velünk együtt örvendjenek és köszönetet mondjanak a magyar államférfiaknak támogatásukért.

Az örményeket szolgáltam eddig: ezentul még nagyobb odaadással és szeretettel fogom ezt tenni halálomig úgy, hogy ez nekik javukra váljék és magyar hazánknek soha kára ne legyen belőle.

Budapest, 1972. december 3.

Kádár Dániel
örmény katolikus lelkész

Papi munkássága: Kádár Dániel 1946-tól az V. kerületi Teleki Pál utca 8. sz. alatt próbálkozott a lelki élet megszervezésével, ahol 100-120 főt befogadni képes kápolnát rendezett be. 1946 tavaszán az egyházközség azzal a kérelemmel fordult Mindszenty József bíboros, esztergomi érsekhez, hogy a lelkészséget emelje plébániai rangra. 1947-ben Mindszenty József új dekrétummal, personalis és territorialis hatáskörrel újjászervezte az örmény lelkészséget, 1949-től a Semmelweis utca 9. II. emeletén működött egészen 1974-ig. **A Semmelweis utca 9. sz. alatt nagyobb lakás két szobáját alakította át örmény katolikus kápolnává, és Fogolykiváltó Boldogasszony elnevezést és búcsúnapot kérte.** Ettől kezdve van két búcsúnap egy a plébániáé Világosító Szent Gergely, és egy a kápolnáé Fogolykiváltó Boldogasszony.

Az egyetlen örmény szerzetesrend, a mechinaristák „A Szeplőtelen Szűz Fogadott Gyermekei”-nek nevezik magukat, és ezt adják tudtul címerükkel is. Ennek szellemében a most elhunyt Kádár Dániel legfőbb vágya volt, hogy kápolnát építsen Máriának. Megnyilvánult ez abban is, hogy amikor a Semmelweis utcában megvalósította a házikápolnát, akkor búcsúnapnak és elnevezésül a „Fogolykiváltó Boldogasszony” nevet kérte.

„Mindan tiltás ellenére ebben a házi kápolnában „szokta tartani »ájtatosságait« Sigmond Strecke Ernő volt hittanár kongreganista leányaival. Egy-egy ilyen összejövetelre 20-30 személy szokott összejönni, az összejöveleket különböző időpontokban tartják meg. [...] Ugyancsak ebben a kápolnában szoktak összejönni volt apácák is, akiknek Papp nevezetű, volt jezsuita szerzetes tart előadásokat. Ennek célja, hogy a nővéreket »megerősítse lelki vonalon. Hogy majd annak idején a rendnek kellő számú és megfelelő lelkületű taggal kezdhesék meg a munkát.« Volt férfi kongreganisták is szoktak a kápolnában összejönni” (Részlet az állambiztonsági iratokból) /Balogh Margit a bp.-i örménykatolikus plébánia/Esztergom-Bp. főegyházmegye honlapja

Fogolykiváltó Boldogasszony B.M.V. de Mercede: Ünneplése a mercedáriusok rendjében kezdődött. 1218. VIII. 1: éjszaka a Bold. Szűz látomásban buzdította Nolascói Szt Pétert fogolykiváltó rend alapítására. E jelenés emlékére - melynek hatására Nolascói Szt Péter és Pennaforti Szt Rajmund megalapította a mercedáriusok fogolykiváltó rendjét ők kezdték ünnepelni, amit mint rendi ünnepet a pápa 1615-ben hagyta jóvá. Spo.-ban és Fro.-ban aug. első vasárnapján ülték. Az egész Egyház számára 1696-ban vált kötelezővé, IX. 24-ét jelölték ki napjául. 1969 óta nem szerepel a liturgikus naptárban, a tiszteletének tartalma azonban bővült a szenvedélybetegek, különböző függőségekben szenvedők szabadulásának kérésével. - /Magyar Katolikus Lexikon

Orlay Kockázatos volt ugyan megvásárolni 1957-ben a Budapest XI. kerület, Orlay utca 6. sz. alatti házas ingatlan fele részét, majd 1971-ben a másik felét is. 1958-ban az Örmény Szertartású Római Katolikus Egyházközség újjá alakuló közgyűlésén elhatározzák, hogy megépítik az örmény katolikus kápolnát az Orlay utcában, amelyhez első adományozó P. Kádár Dániel plébános volt, a miskolctapolcai kb. 160-180 eFt értékű házas ingatlanának eladási árát ajánlja fel a templom építéséhez. Részlet az 1958-as jegyzőkönyvből Vákár Tibor: „*T. Örmény Katolikus Egyházközség Képviselőtestülete Budapest V. Semmelweis u. 9. Kápolnánk megvalósítása érdekében mellékelten átnyújtom a Budapest XI. Orlay u. 5. számú telekre vonatkozó 1:200 alaprajzot és a kápolnaszárnyat ábrázoló utcai, valamint udvari távlati képet, 5 drb. Fényképpel.*” **Kádár Dániel felajánlása:** „*Egyházi elnök rövid történeti áttekintést ad, mely szerint az Egyházközség hazánkban 1922. évben alakult. Azóta többször felvetődött a kápolna építés terve, s közel 40 év után talán sikerül megvalósítani, hogy az örmény liturgiának szerény hajlék épüljön. Ezt az évet nagyon alkalmasnak tartja, mert a lurdi jelenések 100-ik évfordulójának megünneplésére szenteli az egyház, s az örménységnek mindig patrónusa volt a Boldogságos Szent Szűz./ A XI. ker. Orlay utca 6. szám alatti ingatlan a lelkészség tulajdonát képezi felerészben, a kápolna megvalósítását, illetve építését is odaszánta a lelkészség. A kápolna építés költségeinek túlnyomó részbeni fedezésére egyházi elnök felajánlja Miskolc Tapolca, Kiss József u. 6. szám alatt lévő ingatlanát, illetve nyaralóját, melynek eladási ára cca. 160-180 ezer forint. Ezen összeget a kifizetés után a kápolna javára azonnal bankba helyezi el.*”

1975-ben Lékai László esztergomi érsek, mint az illetékes főpásztor felszentelte az új kápolnát, bár az épületben zajlottak még a felújítások. Ugyanez év szeptemberében tartott búcsú ünnepről így számolt be az Újember október 19.-i száma:

A lelki élet zavartalanul folyhat, és a II. Vatikáni Zsinat rendelkezéseit is figyelembe véve rendszeresen vannak magyar nyelvű római katolikus szentmisék is magyar népénekekkel, valamint magyar nyelvű örmény liturgiák magyar énekekkel és örmény nyelvű liturgiák (mise). Kádár Dániel egységben élt a Katolikus Egyházzal, annyira, hogy görögkatolikus liturgia (mise) is volt, melyet Keresztes Szilárd görögkatolikus püspök mutatott be. Ezt az 1979-es Húsvét ünneplését bemutató hirdetés bizonyítja:

**Fogolykiváltó
Boldogasszony búcsúja
az örmény katolikusoknál**

Lapunk múlt évi október 20-i számában hírt adtunk a budapesti Orlay úti örmény katolikus templom építési munkáiról. A lógó villanyvezetékek; a burkolatlan lépcsők arra utalnak, hogy még a munka java hátra van. De már áll az oltár: és Jézus lakást vett benne. Az oltár felett a Boldogasszony szobra áll, akinek ünnepén, szeptember 28-án este koncelebrációs szentmisét mutatnak be. A szónok Révész Béla esperes-plébános volt. A szentmise után a templom apát-plébánosa, **P. Kádár Dániel Antal** köszöntötte a megjelent papokat, nagyszámú híveket, megköszönve adományokat, amelyekre a templomnak továbbra is szüksége van, hogy egészen megszépüljön.

ÖRMÉNY KATOLIKUS LEKÉSZSÉG
1117 Budapest, Orlay u.6.
Telefon: 851-316

1.-127.-380/1979

Kedves Testvérek!

Szeretettel köszöntünk Benneteket Húsvét ünnepe előtt. Krisztus Urunk dicsőséges feltámadására készülünk, az 6 szenvedését, keresztségét és halálát éljük át vele együtt lélekben a nagybőjt befejező napjaiban!

Kápolnánkban a Nagyhétén a következő lesz a szertartások rendje:
Várdvasárnap, április 8-án d.e. a 11 órai szentmisét barkaszentelés, templomba-bevonulás, az ünnepi evangélium felolvasása a négy világtáj felé.

Nagyoltörtétkén este 6 órakor szentmise, utána szentóra.
Nagyénteken, április 13-án d.u. 3 órakor nagy keresztség, utána szentségimádás, este 6 órakor közös szentáldozás.

Nagyvasárnap, április 14.-én d.e. 10 órától szentségimádás. D.e. 11 és d.u. 3 órakor közös szentségimádási ájtatosság. Este 6 órakor feltámadási szentmise.

Húsvét-vasárnap és -hétfőn 1/2 9-kor magyar mise, 1/2 10-kor 6-örmény szertartás szerinti mise, 11-kor magyar nyelvre fordított örmény mise, d.u. 1/2 6-kor ugyancsak magyar nyelvre fordított mise.

Hétköznapokon d.u. 1/2 9-kor örmény mise, d.u. 5-kor magyar nyelvre fordított örmény mise, 6-kor magyar mise.

A húsvéti ünnepkörben arra is emlékezünk a világon szétaszóródva élő örménységgel együtt, hogy most van az örmény történelem egyik nagy eseményének emléknapja: a vértanúk emléke előtt tisztelgünk, akik száznak elején Török-örményország fölöttébb követték Krisztust a kereszt útján. Társai lettek a szenvedésben is. Inkább a halált vállalták, semmint hogy keresztény hitüket magtagadják. Nem szabad, hogy a fele- és homályába kerüljön mártírjaink kiöntött vére! Emlésközlnek élnie kell bennünk és köszönetünk, sorkentencie kell beünneplük a keresztény életre, imádságra, az Ur szolgálására. Ugyanakkor imádkosunk illőszóinkért is.

1/ Az ünnep napján, április 24-én, kedden este 6 órakor főtisztelelő Dr. Keresztes Szilárd püspök ur mond görög-katolikus szertartású főpapi szentmisét és szentbeszédet kápolnánkban.

2/ Az ünnep előtti napon, április 23-án, hétfőn a d.u. 5 órai és 6 órai csendes szentmise után a püspök atya diavetítéssel kísért előadást tart 1/2 7 órakor a legutóbbi Eucharisztikus Világkongresszusról.

3/ Az ünnep után, április 28-án, szombaton, az ünnepelt vértanúk országát, örményországot, illetve annak 6ai templomait ismertető vetített-képes előadást tartunk kápolnánkban, este 1/2 7 órai kezdettel.

1988-as halála törést okozott az egyházközség életében. Bár 1988–1991 közt Mányó József Gregoriusz OMech Vind. bécsi főapát, majd 1991–1992 közt Szekula Ágoston László OMech Vind. magyarörmény szerzetesek látták el a bp.-i egyházközséget, ők még tudtak beszélni a hívekkel és zömében magyarul miséztek, és magyar énekek voltak. 1992 július 13.-i Mányó József bécsi főapát lemondása után az új bécsi mechtarista vezető örmény anyanyelvű papot küldött, aki nem beszélt magyarul, a plébános helyettese majd utóda 2002-től Leszkovszky Pál pedig bár tud magyarul, csak örmény nyelvűeknek kedvez. 1992-től egy belső viszály kezdődik, gyakorlatilag az egyházközség szétmegy. 2007-től a magyarörmény származású Fülöp Ákos római katolikus pap lett kinevezve a bp.-i egyházközség élére, de a magyarörmények nem jöttek vissza csak kevesen. Mára a tagok létszáma elenyésző, fiatalság, családosok nincsenek.

A jövő örménykatolikus szempontból Magyarországon csekély esély van a megmaradásra, és még Erdélyben is látványos a csökkenés. Számomra is 5 gyerekes nagycsaládosként nagy kihívás átadni az örménykatolikus értékeket. Katolikus vallásánarként utána olvastam, és ismertettem velük az örmény katolikus egyház értékeit. Több könyvet szerkeszttek a Kárpát-medencei magyarörmény katolikusok gyűjtő címmel, melyben az örménykatolikus Egyházat liturgiáját, valamint olyan személyeket mutatok be akik magyarörmény katolikusként maradandót alkottak, akár egyházi személyek akár mások. A fiatalok számára van egy-két kezdeményezés, de egyházi téren semmi. Nagyobbik fiam megkérdezte „Mit kezdjek örmény származásommal?” Előadásom végén én is ezen gondolkodom: Hogyan lehet vonzó értéként bemutatni az örmény származást, vagy az örménykatolikusságot” Kádár Dániel összegyűjtötte lelki és fizikai értelemben az örmény katolikusokat és a múzeumhoz tárgyakat ebben a házban. A házat, tárgyakat meg lehet tartani, de mit teszünk a lelkek megtartásáért?